

Projekta ID: 23-TA-1199

Tiesību akta nosaukums: Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas dokumentu un tiesību aktu izstrādes procesā

Tiesību akta veids: Noteikumu projekts

Atbildīgā ministrija: Valsts kanceleja

Politikas joma: Attīstības plānošana; Labāka regulējuma politika; Pilsoniskās sabiedrības attīstība; Pilsoniskās sabiedrības un demokrātijas politika; Publiskās pārvaldes politika; Valsts pārvaldes attīstība

Līdzdalības veids: Saskaņošana

ATZINUMS

Biedrība "Latvijas Pilsoniskā alianse" (turpmāk – LPA) kopā ar citu biedrību un nodibinājumu pārstāvjiem ir iepazinusies ar Valsts kancelejas izstrādāto noteikumu projekta "Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas dokumentu un tiesību aktu izstrādes procesā" jaunāko redakciju (turpmāk – noteikumu projektu) un sniedz atzinumu.

Augstu vērtējam Valsts kancelejas iniciatīvu veicināt jēgpilnu, efektīvu, atklātu, ietverošu, savlaicīgu un atbildīgu sabiedrības līdzdalību attīstības plānošanas dokumentu un tiesību aktu projektu izstrādes procesā, kā arī novērtējam iepriekš iesniegto priekšlikumu ņemšanu vērā un iekļaušanu noteikumu projektā. Tomēr biedrību un nodibinājumu pārstāvji uztur vairākus (1) konceptuālos jautājumus, kā arī sniedz dažus priekšlikumus saistībā ar (2) noteikumu projekta konkrētu punktu redakcijām un (3) noteikuma projekta anotāciju.

1.KONCEPTUĀLIE JAUTĀJUMI PAR VALSTS KANCELEJAS IZSTRĀDĀTO MINISTRU KABINETA NOTEIKUMU PROJEKTU

Nevalstisko organizāciju pārstāvji, iepazīstoties ar MK noteikumu jauno versiju, uztur iepriekš paustās bažas par projektā neatrisinātiem problēmjautājumiem un kā tiks piemērotas atsevišķas noteikumu normas praksē, to vidū:

1. kā noteikumi risinās nepamatotas tiesību aktu virzīšanu steidzamības kārtā, tādējādi izslēdzot vai būtiski mazinot sabiedrības līdzdalību, kā arī apdraudot tiesību aktu kvalitāti;
2. kā noteikumi salāgojami ar Interesu pārstāvības atklātības likuma normām;
3. kā un vai noteikumus piemēros Saeima un pašvaldības;
4. noteikumu projekts paredz, ka centrālais komunikācijas un līdzdalības rīks ir Tiesību aktu portāls (TAP), taču TAP ir platforma daļai informācijas par līdzdalību (ne visa), tādēļ mērķa grupas ir

jāuzrunā un jāiesaista dažādos formātos un kanālos. TAP ir minimums. Tāpat Saeimas un pašvaldību līdzdalības process netiek organizēts TAP portālā;

5. noteikumu projektā minētas virkne darbības, ko šobrīd TAP portāls funkcionāli nenodrošina, tādēļ nav skaidrs, kā noteikumu normas tiks piemērotas praksē. Vai plānots iestrādāt papildus funkcionalitāti, lai varētu īstenot MK noteikumus? Tāpat – vai ir plānots pilnveidot TAP portālu lietotājam draudzīgākā formātā?
6. Vai plānots TAP portāla funkcionalitātēs iestrādāt iespēju saņemt paziņojumus pēc atslēgas vārdiem, nevis jomām. Nevalstisko organizāciju ieskatā, tā būtu precīzāka dokumentu projektu tīmekļveidā pēc interesēm, piemēram, saņemot paziņojumus par visiem tiesību aktiem, kur iekļauti termini “biedrības un nodibinājumi”. Tāpat nevalstiskās organizācijas rosina papildināt TAP funkcionalitāti ar iespēju pierakstīties paziņojumu saņemšanai par visu, kas saistīts ar konkrētu spēkā esošu normatīvo aktu. Piemēram, norādot, ka interesē Biedrību un nodibinājumu likums, tad tiktu saņemti paziņojumi par jebkādiem tā grozījumu projektiem, uz tā pamata izdoto MK noteikumu projektiem un likumprojektiem, ar ko BNL tiks atcelts vai aizvietots.
7. Noteikumu projektā iztrūkst uzsvars uz to, ka atbildīgajai iestādei ir jāsasniedz auditorija, kuru skar politikas plānošanas dokumenta vai tiesību aktu projekts.

2. KOMENTĀRI, PRIEKŠLIKUMI UN IEBILDUMI PAR KONKRĒTIEM NOTEIKUMU PROJEKTA PUNKTIEM:

Aicinām **3.punktu** izteikt šādā redakcijā: “Sabiedrības līdzdalību īsteno formālās (piemēram, biedrības, nodibinājumi, arodbiedrības un to apvienības **vai citas juridiskas personas**) un neformālās (piemēram, neregistrētas iniciatīvu vai iedzīvotāju grupas, interešu apvienības, kopienas) sabiedrības grupas, kā arī atsevišķas fiziskas personas (turpmāk – sabiedrības pārstāvji). **Īstenojot sabiedrības līdzdalību, nodrošina līdzdalības procesu norisi, ar to saistītās informācijas pieejamību un saprotamību sabiedrības līdzdalības iesaistītajām personām nepieciešamajā un piemērotākajā formātā, izmantojot dažādas metodes un informācijas kanālus.**”

Aicinām papildināt ar “citas juridiskas personas”, lai skaidrāk noteiktu, ka līdzdalībā iekļaujas arī tādas juridiskās personas kā komersanti vai politiskās.

Aicinām punkta pēdējo teikumu papildināt ar sabiedrības līdzdalības organizēšanas un norises pamatprincipiem, nosakot, ka līdzdalības procesa organizatoriem ir jānodrošina tādi priekšnosacījumi, lai par līdzdalības iespējām, apspriežamo jautājumu būtu pieejama savlaicīga un saprotama informācija, kā arī līdzdalības procesa norise tiek nodrošināta dalībniekiem piemērotā formātā. Tas it īpaši attiecas uz tādām mērķa grupām, kurām ir objektīvi ierobežojumi, kas sabiedrības līdzdalības procesa organizatoriem jāņem vērā.

7. punkts. “Lai sabiedrības pārstāvjus informētu par līdzdalības iespējām, institūcija sagatavo paziņojumu (1. pielikums) un atbilstoši normatīvajiem aktiem par kārtību, kādā iestādes ievieto informāciju internetā, publicē to attiecīgās institūcijas oficiālās tīmekļvietnes sadaļā "Sabiedrības līdzdalība". Valsts tiešās pārvaldes iestāde sabiedrības pārstāvjus par iespēju iesaistīties projekta izstrādes procesā informē Vienotā tiesību aktu projektu izstrādes un saskaņošanas portāla (turpmāk – TAP portāls) publiskajā vidē, izmantojot TAP portālā pieejamo elektronisko paziņojuma veidlapu. Ja projekta izstrāde TAP portālā vēl nav uzsākta, valsts tiešās pārvaldes iestāde nodrošina paziņojuma publicēšanu attiecīgās institūcijas oficiālās tīmekļvietnes sadaļā "Sabiedrības līdzdalība". Paziņojums par

līdzdalības iespējām izplatāms arī citos sabiedrībai pieejamos veidos, lai iespējami labāk sasniegtu mērķauditoriju.”

Vēršam uzmanību, ka esošā TAP portāla funkcionalitāte nesniedz šādu iespēju informēt sabiedrības pārstāvjus par attīstības plānošanas dokumentu un tiesību aktu projektu izstrādes procesā. Nevalstisko organizāciju pārstāvji līdz šim nav saņēmuši šādus paziņojumus. Vienlaikus nevaram piekrist, ka TAP portāls ir vienīgais informācijas kanāls, lai sabiedrības pārstāvjiem tiktu zināms par līdzdalības iespējām. TAP ir minimums, taču atbildīgajām iestādēm jāinformē un jāiesaista sabiedrības pārstāvji un mērķa grupa, izmantojot dažādas metodes un informācijas kanālus.

Lūgums skaidrot, kā un vai 4.punktu ievēros Saeima un pašvaldības?

Aicinām **8. punktu** izteikt šādā redakcijā:

“Lai informācija par sabiedrības līdzdalības iespējām sasniegtu sabiedrības pārstāvjus, kurus skar vai interesē projekts, institūcija mērķtiecīgi izplata minēto informāciju, izmantojot **dažādus mērķauditorijai vispiemērotākos** informācijas kanālus un saziņas veidus.”

11.punkts. “Sabiedrības līdzdalības iespējas nodrošina šādās projekta izstrādes un īstenošanas procesa stadijās.”

Aicinām papildināt 11.punkta redakciju ar **11.7. apakšpunktu “tiesību aktu ieviešanas izvērtēšanā”**. Organizāciju ieskatā, tiesību aktu ieviešanas izvērtēšana ir nozīmīga stadija, kurā jābūt nodrošinātām sabiedrības līdzdalības iespējām. Biedrības un nodibinājumi, piemēram, strādā ar mērķgrupām, kuras attiecīgais tiesību akts ietekmē un tādējādi spēj sniegt viedokli par tiesību akta efektivitāti un īstenošanas rezultātiem.

17.punkts. “Pēc katra projekta virzības posma publicējams apkopojums (2. pielikums), kurā norādīti visi sabiedrības pārstāvji, kuri piedalījās apspriedē vai publiskajā apspriešanās (pārstāvētā organizācija, viedokļa sniedzēja vārds un uzvārds (ja tas ir norādīts, sniedzot viedokli) vai norāde "fiziska persona" vai "juridiska persona" (ja viedokļa sniedzējs ir vēlējis neatklāt savu identitāti)). Valsts tiešās pārvaldes iestāde apkopojumu publicē TAP portālā un nosūta apspriedes vai publiskās apspriešanas dalībniekiem (vienlaikus informējot par turpmākajām sabiedrības pārstāvju līdzdalības iespējām), kā arī var izplatīt citos sabiedrībai pieejamos veidos. Cita institūcija apkopojumu publicē attiecīgās institūcijas oficiālās tīmekļvietnes sadaļā "Sabiedrības līdzdalība" un nosūta apspriedes vai publiskās apspriešanas dalībniekiem (vienlaikus informējot par turpmākajām sabiedrības pārstāvju līdzdalības iespējām), kā arī var izplatīt citos sabiedrībai pieejamos veidos. Institūcija informāciju sniedz laikus, nodrošinot, ka sabiedrības pārstāvji var īstenot attiecīgajā projekta virzības posmā pieejamās līdzdalības iespējas.”

Nevalstiskās organizācijas pauž atbalstu normā nostiprinātajai rīcībai, taču norādām, ka nav skaidrs, kā šīs procedūras salāgojas ar Interesu pārstāvības atklātības likumā noteiktajām procedūrām, kā arī paužam bažas par to, ka praksē var rasties atšķirīga interpretācija par “Pēc katra projekta virzības posma” jeb vai visām iesaistītajām pusēm būs vienāda izpratne par to, kad sākas un beidzas dažādi virzības posmi.

Papildus aicinām skaidri noteikt, ka 7. un 17.punktā minētajos pielikumos obligāti aizpildāmi visi lauki. Praksē organizāciju pārstāvju saskaras ar gadījumiem, ka iebildumu/priekšlikumu apkopojumā netiek norādīts pamatojums, kāpēc iebildums/priekšlikums nav ņemts vērā.

Aicinām **19.1.punktu** izteikt šādā redakcijā:

“iesaista sabiedrības mērķgrupas **vai organizācijas, kas pārstāv mērķgrupu**, kuras tieši skars attiecīgais projekts, un nodrošina komunikāciju ar sabiedrības pārstāvjiem projekta virzības laikā”

3. KOMENTĀRI PAR VALSTS KANCELEJAS IZSTRĀDĀTO MINISTRU KABINETA NOTEIKUMU PROJEKTU ANOTĀCIJU

Atkārtoti aicinām paredzēt pēcpārbaudes (ex-post) izvērtējumu, lai izvērtētu, vai noteikumu projekts sasniedz mērķi.

Augstu novērtējam veiktās redakcijas anotācijā par tiesību akta ietekmējamām sabiedrības grupām, ietekmi uz tautsaimniecības attīstību un administratīvo slogu un ietekmi uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem. Tomēr joprojām nepiekrītam norādītajai informācijai anotācija, ka tiesību aktu projekts neskar:

- Tiesību akta projekta ietekme uz spēkā esošo tiesību normu sistēmu;
- Tiesību akta projekta atbilstība Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām;
- Sabiedrības līdzdalība uz šo tiesību akta projektu neattiecas

Kā arī aicinām “Projekta izstrādē iesaistītās institūcijas” papildināt ar atsauci uz domnīcu “Iesaistoša un rezultatīva sabiedrības līdzdalība”, kurā piedalījās eksperti no valsts, nevalstiskā un akadēmiskā sektora.